

TJUGOFEMTE SÖNDAGEN ”UNDER ÅRET”

ÅRGÅNG B

Första läsningen: **Vish 2:12, 17-20** (*Vi skall döma honom till en neslig död*)

Denna läsnings ord från Gamla testamentet är som ett eko av översteprästernas, de skriftlärdas och fariseernas komplott mot Jesus. De som stod under Jesu kors ville *se hur det blir vid hans död* (v. 17; jfr Matt 27:39-42, 49). Då kunde de efteråt intyga att Gud **inte** ingrep för att hjälpa honom – ”alltså var han **inte** Messias!” Det här är en **direkt förutsägelse av Jesu korsväg** (liksom Vish 4:7 - 5:7). Boken kan ha hjälpt *Paulus* inse att Guds Messias skulle komma för att *lida*, och även att Jesus är *Guds Ord* (Vish 9:1), dvs. den som tillsammans med *Guds Ande* (Vish 1:7; 9:17) har del i Faderns gudomlighet (Den heliga Treenigheten, jfr t.ex. Vish 7:26 med Hebr 1:3).

Andra läsningen: **Jak 3:16 – 4:3** (*Rättfärdigheten utsås i frid och bär frukt för dem som håller frid*)

Avund och självhävdelse (v. 16) kommer från djävulen och närs av rädsla. När vi behandlar andra kärlekslöst kan vi tyvärr bidra till att sådant får fotfäste i dem som omger oss. *Visheten från ovan är fridsam och foglig* som ett barn (v. 17, jfr nedan)!

Evangelium: **Mark 9:30-37** (*Människosonen skall överlämnas i människors händer. Om någon vill vara den främste måste han bli den ringaste av alla och allas tjänare*)

”Människosonen” är den himmelske härskargestalt i profeten Daniels bok (Dan 7:13 f) som Jesus ofta identifierar sig med. Det visste lärjungarna. De visste också att många, t.ex. de s.k. esseerna, ansåg att ”Människosonen” var den utlovade Frälsaren, Messias. ”Men ska han lida och dö? Vad ger det för mening? Skulle Gud svika sin Messias och överlämna honom i onda människors händer?” Tanken var lika oacceptabel för lärjungarna som den är för judar och muslimer än i dag.

Lärjungarna förstod inte vad Jesus menade, skriver Markus, ja, de vågade inte ens fråga (v. 32). Men något har de nog fattat. De börjar diskutera rangordning och håller tydligen Jesus utanför samtalet (v. 34). Varför? Spekulerar de i Jesu möjliga död? ”Om Jesus går bort vem är då *den störste* av oss (v. 34)?” Jesus vet att han ska lämna dem, i alla fall i synlig bemärkelse, men vill inte att gemenskapen ska utvecklas till en vargflock där man bits och rivs för att stå högst i hierarkin. *Kristi ställföreträdare* utnämns av Kristus, inte av sig själv (Matt 16:18 f)! Men den mannen, och alla andra som vill ta ansvar i Jesu namn, ska vara *allas tjänare*. Barnet i v. 36 illustrerar detta: Barn var alltid till tjänst och hade låg status i antiken. Jesus passar på att samtidigt mana oss att ta väl hand om och välkomna barn (v. 37; jfr Matt 18:6, 10, 14; 19:13 f.). Tusentals kristna hem för föräldralösa barn världen över praktiserar detta i dag.

MÅNDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Ords 3:27-35** (*En styggelse för Herren är den falske*)

Vi får nu tre dagar med Ordspråksboken. Dagens råd är enkla att förstå. De säger vad vi *inte* ska göra, är alltså formulerade i den *negativa* form vi känner igen från tio Guds bud (2 Mos kap. 20, ”Du skall inte...”). Vishetsböckerna bereder oss för **Kristi lära** där allt sammanfattas positivt: *Du skall älska...* (t.ex. Luk 10:27).

Evangelium: **Luk 8:16-18** (*Lampan sätts på en hållare, så att de som kommer in ser ljuset*)

Medan Matteus använder Jesusordet om **lampan under kärlet** som en uppmaning att låta alla se våra goda gärningar (Matt 5:15-16) så handlar det hos Lukas (jfr Mark 4:21-25) om att *ta till sig budskapet från Gud*. Liknelsen är förstås absurd – bara en clown tänder ett ljus och sätter en hink över det (och sedan sätter han sig kanske på hinken som blivit glödhet). Jesus kan mycket väl ha använt den komiska bilden i olika sammanhang. V. 17: allt i Jesu undervisning skall *komma till synes*. Jesus talade öppet och dolde inget (Joh 18:20-21). Detta var viktigt att framhålla mot *gnostiska* sekter som påstod sig ha en hemlig kunskap, som Jesus enligt dem hade förmedlat till en sluten elit (jfr Luk 8:9 f). V. 18: varje ord av Jesus är viktigt och vi ska lyssna noga: de som har *rätt förståelse* (och tro) kommer att få mycket mer (Amos 8:11). De som lyssnar dåligt och bara fattar delvis kommer att mista den tro de har (eller som de trodde de hade). En ytlig och felaktig kristendom blir destruktiv (exempel: apartheid-teologin i det rasistiska Sydafrika). Den dunstar bort som ett unket barndomsminne man vill skaka av sig.

Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte (Ps 90:1).
--

TISDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Ords 21:1-6, 10-13** (*Några ordspråk*)

Gud är med i allt vi gör, och hans Ande genomskådar alla våra motiv. Flit, ärlighet och social generositet är *äkta vishet*. V. 13: vägrar du höra de fattigas rop ska Gud inte heller höra din bön (Luk 16:19-31).

Evangelium: **Luk 8:19-21** (*Min mor och mina bröder är alla som handlar efter Guds ord*)

Jungfru Maria var för Lukas förebilden, prototypen för en som lyssnar till Guds ord, bevarar det i sitt hjärta och tveklöst handlar efter det (v. 21; jfr Luk 1:26-38; 2:19; 2:51; 1:39). Men Jesu släkt stod inte bakom honom: *Inte heller hans bröder trodde på honom* (Joh 7:5, även det en kontrast till Maria: Joh 2:1 f). Det är fräckt, ja, pinsamt att de stör Jesus mitt i hans undervisning. De drar väl Maria med sig för ”då måste Jesus komma ut

och höra på oss”. Man kan som jämförelse föreställa sig att en biskop står och predikar i kyrkan. Då anländer släkten och vill träffa honom utanför, genast! Det är samma sak som att säga att han är galen och ska tas omhand (jfr Mark 3:21). Men senare kom Jesu ”bröder” (släkten i vidare bemärkelse) till tro. Ja kyrkan i Jerusalem leddes av dem under minst två generationer (först *Jakob den yngre*, och sedan *Symeon, Kleopas son*, Luk 24:18; Joh 19:25; Eusebios: *Kyrkohistoria*, III:11; IV:5, Artos). Det är fullt möjligt att Jesu ord i dagens läsning varnar för risken av en framtida familjedynasti av Jesus-släktingar. Lukas, den resande reportern från de grekiska kristnas värld såg kanske denna fara med egna ögon. **Hela kyrkan är en verklig familj** av bröder och systrar. Den är *mer* familj för oss än vår biologiska familj, ifall denna drar bort oss från Gud. Då får vi avvisa den.

Lär mig att göra din vilja, ty du är min Gud (Ps 143:10).

ONSDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Ords 30:5-9** (*Ge mig inte fattigdom, ej heller rikedom, men låt mig få det bröd mig tillkommer*)

Har vi mat och kläder skall vi vara nöjda, säger Paulus (1 Tim 6:8). Aposteln Jakob påminner oss om att många, även i kyrkan, saknar det nödvändigaste (Jak 2:15). Den vise kung Salomo, som traditionellt har setts som författaren till den här boken, var omåttligt rik (1 Kung 10:14 f). Den första farhågan i v. 9 blev sann i hans fall: i sin lyx glömde han Herrens bud (1 Kung kap. 11). Vishet blir alltid dårskap där *överdrifter* slår rot!

Evangelium: **Luk 9:1-6** (*Jesus sände ut dem för att förkunna Guds rike och bota sjuka*)

Detta handlar inte om en valkamp så att Jesus kommer till makten. Jesus HAR makten. **Guds efterlängtade kungarike är här nu**, och det ska basuneras ut i varje avkrok av Galileen. Jesu makt är *andlig*, men *mer verklig* än politisk makt: Jesus kunde kuva sjukdomar och demoner och även delegera denna myndighet till apostlarna (v. 1). Nu blir de utvalda tolv verkligen *apostlar* (= ombud med fullmakt). Resereglerna i v. 3-6 ska förmodligen förstås så här: *Ta inte med bagage, man kommer att välkomna och förse er. Spill inte tid på att leta upp de mest inflytelserika byborna att övernatta hos utan stanna på det första stället ni hittar. Vill man inte lyssna i byn, så bara dra. Men visa dem först att de missar Guds rike* (judar brukade skaka av sig damm från fötterna när de lämnade *hedniska* områden!).

Kyrkan fick modifiera dessa regler. Det gjorde redan Jesus (Luk 22:35-38). Kristen mission kan inte räkna med goodwill överallt, man får ha med sig pengar, ja ibland svärd som försvar mot rövare. Men arbetet är likadant i alla tider: 1) förkunna, 2) bota sjuka, och 3) lösa från ondskans makt. Själavård, sjukvård och undervisning hänger ihop. I

Afrika och Mellanöstern ser man vid varje katolsk kyrka ofta både vård och skola. Så var det även t.ex. i Danmark, dit kyrkan återvände i början av 1900-talet.

Jag skickar er som får in bland vargar. Var därför kloka... (Matt 10:16)

TORSDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Pred 1:2-11** (*Inget nytt sker under solen*)

Denna vishetsbok är lätt att misstolka. Predikaren vill visa att mänsklig strävan är full av illusioner, "tomhet" (ordagrant: *vindfläkt*, intighet, förgänglighet, absurditet). Han beundrar Guds skapelse: jorden, solen, vinden, floderna (v. 4-7). De *består* men människan *förgår*. Det gör ont att veta. Varje ny generation ser sig själva som utvecklingens spjutspets (v. 10) men den är redan en vissnande blomma. Vi är här ganska nära Jesu kritik av arbetsnarkomani (Matt 6:25-34; Joh 6:27).

Evangelium: **Luk 9:7-9** (*Vem är han som jag hör allt detta om?*)

Drygt tre decennier tidigare *darrade* Herodes den store, *och hela Jerusalem med honom*, inför Jesu födelse (jfr Matt 2:3). Nu darrar kungens son, Herodes Antipas, som bara är tetrark, en romersk småfurste. Hans agenter är väl informerade om folkopinionen (v. 7). Där kokar vreden över mordet på *Johannes döparen*: enligt den judiske historieskrivaren Flavius Josefus (*Ant.* 18:116-119) ansåg många att Herodes nederlag i ett krig mot grannfolket (nabateerna) år 36 var ett straff för denna ogärning några år tidigare. Tanken att Döparen kunde hämnas genom att bli levande igen föreföll rimlig. Matteus och Markus vet att fursten faktiskt trodde att Jesus var den återuppståndne Johannes (Matt 14:2; Mark 6:16). De två evangelisterna ger oss makabra detaljer om födelsedagsavrättningen (Matt 14:3-12; Mark 6:17-29). Herodes *försökte få träffa* Jesus (v. 9). Därmed menas *mörda* (se Luk 13:31). När de två slutligen möts är Jesu rörelse sprängd. Mästaren står i bojor framför sin furste. Då är rädslan borta: Herodes gör narr av den försvarslöse gudsmannen, sveper en lyxmantel kring fången och slänger ut honom (Luk 23:11) till hänskrattande romerska soldater.

Rädda mig, Herre, från onda människor (Ps 140:2).

FREDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Pred 3:1-11** (*Varje företag under himlen har sin stund*)

"Det får ta sin tid" säger man tröstande till någon som stressar upp sig, "vi tar det sen". Men Predikaren menar nog motsatsen: eftersom livet är förgängligt (läsningen igår) gäller det att inte missa rätt tid för rätt handlande. Det handlar om sinnesnärvaro: NU är tid att

plantera: plantera alltså. NU är tid att skörda: skörda alltså. *Mindfulness* är inte en buddhistisk uppfinning. Predikaren lär oss den.

Evangelium: **Luk 9:18-22** (*Du är Guds Messias. Människosonen måste lida mycket*)

Lukas betonar att Jesus vid detta tillfälle drog sig undan *för att be* (v. 18). Hans evangelium är en *böneskola*, full av liknelser och förklaringar och även böner i Jesu egen mun. De tre hymnerna i **Kyrkans dagliga bön** är från hans bok: *Sakarias lovsång* (Luk 1:68-79, i morgonbönen laudes), *Marias lovsång* (Luk 1:46-55, i kvällsbönen vesper) och *Simeons lovsång* (Luk 2:29-32, i bönen inför natten completorium). Petrus svar på Jesu fråga i v. 20 låter som i Joh 6:69, men annars är allt här en parallell till Matt 16:13-23 och Mark 8:27-33. Matteus och Markus kan tillägga att Petrus tog Jesus åt sidan och försökte få honom att sluta prata om att han skulle lida. Lukas nämner inte denna för Petrus pinsamma incident. I Markus version bildar Petrus bekännelse mittpunkten i hela evangeliet. Hos Matteus får vi den högtidliga installationen av ”ståthållaren” i kyrkan, Petrus (Matt 16:18-19), alltså påveämbetet. Men här hos Lukas ges berättelsen närmast i förbifarten. Vi noterar att lärjungarna har samma bild av folkopinionen som Herodes agenter (läsningen i går) och att Jesus förkunnar sitt lidande och sin död. Ingen kommenterar det (ännu).

Förslag till fredagsoffer: Ta itu med det ansvar jag ofta undviker och be Gud om TRO!

Lördag 29 SEPTEMBER

DE HELIGA ÄRKEÄNGLARNA MIKAEL, GABRIEL OCH RAFAEL, fest

Idag är det ärkeänglarna MIKAEL, GABRIEL och RAFAELs festdag. Deras namn pekar alla mot den Skapare som de tjänar. Namnen betyder ”Vem är som Gud?”, ”Guds kraft” och ”Guds läkedom”. Från Bibeln vet vi att det finns sju sådana särskilt mäktiga änglar framför Gud (Upp 8:6), men Bibeln ger oss bara namnen på dessa tre.

I denna festdags första läsning (Dan 7:9-10, 13-14) står vi inför den storslagna scenen då Guds himmelska ”hov” – hans myriader av änglar – sammanträder för att en gång för alla rädda Gudsfolket från hedniska imperiers förtryck på jorden. *Människosonen* visar sig. Denne räddare har viss likhet med ärkeängeln Mikael (se Dan 12:1) men är ingen ängel: Daniel ser honom som **en människa** och vi kristna inser att han är **JESUS - mycket mäktigare än änglarna** (Hebr 1:4). Väljer man den alternativa läsningen ur Uppenbarelseboken (Upp 12:7-12a) möter vi däremot ärkeängeln Mikael som störtar satan ner från himlen (jfr Luk 10:18), där han sedan urtiden försökt anklaga människor inför Gud (jfr Jobs bok kap. 1). Johannes berättar att djävulen nu rasar vidare på jorden. Aposteln syftar på den förföljelse av kyrkan som han ser kring sig. Det är tröstande ord: ”Var inte rädda för det ni just nu upplever i de romerska tortyrkamrarna! I den andliga världen sker raka motsatsen! Kristus segrar!” *Kvinnan som hade fött sin son* (v. 13) kan

knappast vara någon annan än **Jungfru Maria**, som Johannes ju tog hand om efter Jesu död (Joh 19:26-27). I visionen är Maria dock en symbol för *hela kyrkan som jagas av djävulen*. Ormen skulle enligt Guds ord i Paradiset konstant sträva efter att hugga Evas avkomma i hälen (1 Mos 3:15). Men Maria (kyrkan), den ”nya Eva”, får *örnens vingar*, dvs. Guds särskilda beskydd, liksom Israels barn under ökenvandringen (2 Mos 19:4; 5 Mos 32:11-12). Vår tro på *Marias upptagning till himlen*, harmonierar väl med denna bild. Skaror av änglar (”vingarna”) ledsagade henne alltid, även vid livets slut. Så ska de också ledsaga kyrkan, Kristi brud, till Paradiset. Vi själva ska få se detta om vi fasthåller den tro på Jesus som aposteln Nathanael, *en sann israelit, en som är utan svek*, bekänner i dagens evangelieläsning (Joh 1:47-51). Är vi än på flykt, fattiga och hemlösa, som en gång Gamla testamentets *Israel* (= patriarken Jakob), så omges vi ändå av änglar, och Herren själv står där och säger: *Jag skall vara med dig och skydda dig vart du än går* (1 Mos 28:15).

Mikael beskrivs hos profeten Daniel (Dan 10:13, 21; 12:1) som en änglafurste, en beskyddare och hjälpare för Guds folk Israel. På Nya testamentets tid sågs han som den förste bland änglarna. Han bekämpar Gudsfolkets fiender och är än idag kyrkans stora beskyddare mot alla onda andar som far omkring i världen för att driva våra själar i fördärvet. Mikaelns seger ska bli fullständig en gång, som vi hör om i första läsningen (se ovan). Judarna tänkte att det var han som skulle inleda uppståndelsen med en basunstöt (och så menar nog även Paulus i 1 Tess 4:16). Judasbrevet (v. 9) bevarar minnet om en strid mellan honom och djävulen om Moses lik. Mikael är den katolska kyrkans stora, osynliga försvarare. Han anropas även för att bistå döende och för att man själv ska uppnå en god död; likaså för själarna i skärselden, för kyrkogårdar och mot blixar och oväder. Mikael skyddar dig mot djävulens angrepp. Kända heliga platser förknippade med Mikael är vallfärdsorten *Sant'Angelo* på Monte Gargano i södra Italien, där ärkeängeln ska ha visat sig år 495 e. Kr., och det berömda klostret *Mont Saint-Michel*, byggt på en klippö vid Atlantkusten på gränsen mellan Normandie och Bretagne.

Gabriel är ängeln som hade det utomordentliga uppdraget att bebåda Jesu födelse, men även förelöparens, Johannes Döparens, födelse (Luk 1:19, 26). Som förberedelse för dessa händelser hjälpte han profeten Daniel att förstå de gåtfulla profetiorna från Jeremias bok om Frälsarens ankomst (Dan 9:20f). Gabriels möte med jungfru Maria, där den unga kvinnan på mänsklighetens vägnar säger ja till Gud och Ordet blir kött, är den stora vändpunkten i frälsningshistorien. Inget ögonblick sedan skapelsen var mera avgörande! Under Gabriels särskilda skydd står alla som på något sätt *bär bud*, t.ex. brevbärare och de som arbetar med medierna. Barnlösa äkta makar ber till Gabriel – han som kom med bud till Maria om att hon skulle bli gravid.

Rafael spelar en viktig roll i *Tobits bok*. Vi lär där känna honom som läkedomens ängel och trogen ledsagare på en farlig resa. Så blev Rafael den som alla *resande*, inte minst utvandrare, anropar, likaså apotekare och människor med *ögonsjukdomar* (Tobit botas för en ögonsjukdom i Tob 11:7-14 med hjälp av ett läkemedel som Rafael hade kunskap om

och tog fram). Må han be för oss att även våra *hjärtans ögon* öppnas så att vi alltmer inser trons sanningar!

Varje ängel överträffar allt vi kan förstå, och så mycket mer då Guds ärkeänglar! Går det att förnimma dem? Det går i alla fall att vara *medveten* om dem. Lev djupt förankrad i Bibeln och kyrkans lära, och du har ständigt den underbara känslan att vara ledsagad av mäktiga och goda krafter! Gillar du höststormens sus i träden och medvind på vägen? Tänk då på Guds änglar: på samma sätt ruskar de om världen och röjer undan hindren framför dig på din väg mot Gud. Tänk på deras styrka, tacka dem för deras hjälp, och prisa Gud i allt!

Särskilda läsningar på denna dag: Dan 7:9-10, 13-14 - alternativt Upp 12:7-12a – samt Joh 1:47-51
